

Barbara Woźniak

Biblioteka Główna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2074-6339>

Agnieszka Zawadzka

Biblioteka Główna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4895-2882>

POLSKA BIBLIOGRAFIA NAUKOWA – POWSTANIE, ROZWÓJ I ZNACZENIE

Streszczenie: W artykule przeanalizowano rozwój systemu instytucjonalnej ewaluacji nauki w Polsce. Szczegółowo omówiono Polską Bibliografię Naukową (PBN) – jej transformację, stan obecny, funkcjonalność, potrzeby, oczekiwania użytkowników oraz znaczenie i zadania na przyszłość. PBN jest istotnym portalem Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz bazą bibliograficzno-analityczną zintegrowanego Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on. Ranga PBN wynika z przypisywanej jej roli oficjalnego źródła danych, wykorzystywanego w procesie ewaluacji jednostek naukowych, a w konsekwencji służącego do podziału dotacji w szkolnictwie wyższym.

Słowa kluczowe: Polska Bibliografia Naukowa, POL-on, system ewaluacji nauki

Polish Scientific Bibliography – Origin, Development and Meaning

Abstract: The article characterizes the development of the system of institutional evaluation of science in Poland. The Polish Scientific Bibliography (PBN) is discussed in detail – its transformation, current state, functionality, needs, users' expectations as well as its importance and tasks for the future. The PBN is an important portal of the Ministry of Education and Science and a bibliographic-analytical database of an integrated Information System on Higher Education POL-on. The importance of the PBN results from its role as an official data source used in the process of evaluation of scientific units and consequently, for the distribution of subsidies in higher education.

Keywords: Polish Scientific Bibliography, POL-on, science evaluation system

Wprowadzenie

Postrzeżenie nauki w przestrzeni publicznej przez jej gospodarczy i społeczny wkład jest nierozzerwalnie związane z ideą „społeczeństwa wiedzy” i „gospodarki opartej na wiedzy”. W istotny sposób wpłynęło na kształtowanie polityki naukowej w wielu państwach, w tym na zarządzanie i finansowanie nauki oraz – jak często jest to podkreślane na gruncie polskim – tworzenie kultury jakości na uczelniach. Jednym z elementów wspomnianej polityki stała się ewaluacja działalności naukowej z obowiązującymi dla wszystkich równymi i przejrzystymi zasadami, dla której nadrzędnym celem powinny być: jakość badań i efektywne wydatkowanie środków finansowych.

Niniejszy artykuł dotyczy jednego z elementów stanowiących systemową ocenę nauki w Polsce, jakim jest Polska Bibliografia Naukowa – szczególnie jej powstanie, ewolucja i znaczenie. Pokrótkie omówione zostaną też: zagadnienia związane z rozwojem ewaluacji osiągnięć badawczo-naukowych w Polsce i zmianami, jakie zachodziły w jej obrębie oraz charakterystyka Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on.

Rozwój systemowej oceny nauki w Polsce – zarys problemu

Początki systemowego programu ewaluacji nauki w Polsce sięgają lat 90. ubiegłego wieku i do chwili obecnej program ten jako cykliczny proces przeszedł wiele zmian. W 1990 roku Komitet do Spraw Nauki i Postępu Technicznego przy Radzie Ministrów przeprowadził wstępną ocenę jednostek naukowych, której zasady zmienił powołany w 1991 roku Komitet Badań Naukowych (KBN), wprowadzając nową koncepcję organizacji i finansowania badań. Zastosowano na jej podstawie metodę oceny eksperckiej (*peer review*), przyznając po raz pierwszy kategorie jednostkom naukowym w latach 1991–1998. Kolejna zmiana wiązała się z przyjęciem w 1999 roku metody parametrycznej, jako dominującej nad subiektywną oceną ekspercką, a wskaźniki i mierniki efektywności działalności badawczej zaczęły odgrywać istotną rolę. Jednocześnie dla wsparcia systemu ewaluacji KBN przygotowywał obowiązujące w określonych latach rankingi czasopism naukowych. Do 2010 roku przeprowadzono cztery ewaluacje jednostek naukowych: w latach 1999, 2002, 2006 i 2010.

Następnym etapem rozwoju instytucjonalnej ewaluacji nauki był model wypracowany przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych precyzujący mierniki, sposób i tryb przeprowadzania oceny i kategoryzacji jednostek. W 2013 roku na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 roku w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii jednostkom

naukowym¹ wprowadzono tzw. kompleksową ocenę jakości jednostek naukowych. Na podstawie wspomnianego wyżej modelu przeprowadzono ewaluacje w 2013 i 2017 roku. Podmiotem oceny były wówczas podstawowe jednostki organizacyjne uczelni (najczęściej wydziały), instytuty badawcze, instytuty PAN lub inne podmioty prowadzące w sposób ciągły badania naukowe i prace rozwojowe. Wnioskując o ocenę, przedstawiały one ankietę ze spisem tzw. zdarzeń ewaluacyjnych, którymi były osiągnięcia naukowe typu: publikacja monografii czy artykułu, patent, projekt badawczy, twórczość artystyczna. Ewaluację przeprowadzano w czterech grupach nauk: nauki humanistyczne i społeczne (HS), nauki ścisłe i inżynierskie (SI), nauki o życiu (NZ) oraz nauki o sztuce i twórczości artystycznej (NS)². Kluczowa część reformy nauki i szkolnictwa wyższego w ramach tzw. Ustawy 2.0 – Konstytucji dla Nauki z 2018 r.³, przyniosła kolejną zmianę systemowej oceny nauki w Polsce. Zakłada ona bowiem poddanie pod ocenę nie jednostek naukowych, a grup naukowców (minimum 12) reprezentujących określoną dyscyplinę nauki w danym podmiocie⁴. „Ewaluacja i kategoryzacja zostały zatem trwale odłączone od struktury organizacyjnej podmiotu i przeniesione na bardziej naturalny dla naukowców grunt, objęty nowym podziałem dziedzin i dyscyplin nauki (8 dziedzin, 44 dyscypliny naukowe i 3 dyscypliny sztuki)”⁵. W celu wyeliminowania zjawiska tzw. punktozy i podniesienia jakości badań naukowych wprowadzono także m.in. ograniczenie liczby publikacji czy szerzej osiągnięć naukowych przez wprowadzenie tzw. slotów (udziałów jednostkowych), inaczej „publikacji przeliczeniowych” lub publikacji ważonych⁶. Ewaluacja przeprowadzona na podstawie nowych założeń i kryteriów planowana na rok 2022 obejmie lata 2017–2021.

¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych, Dz.U. z 2016 r. poz. 2154.

² *Ewaluacja jakości działalności naukowej – przewodnik*, [online] <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2019/03/ewaluacja-jakosci-dzialalnosci-naukowej-przewodnik20190305.pdf> [dostęp: 15.12.2021].

³ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2018 poz. 1668 [online] <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf> [dostęp: 10.11.2021].

⁴ K. Mróz, *Ewaluacja jakości działalności naukowej*, 2019, s. 166–170, [online], <http://publikacje.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2019/11/Mr%3b3z.pdf> [dostęp: 10.11.2021]; B. Skoczeń, *A+ tylko za naprawę wybitne osiągnięcia*, „Forum Akademickie” 2020, nr 12, [online], <https://miesiecznik.forumakademickie.pl/czasopisma/fa-12-2020/a-tylko-za-naprawde-wybitne-osiagniecia%e2%80%a9/> [dostęp: 10.11.2021]; M. Żylicz, *Tworzenie kultury jakości: Ustawa 2.0*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2 (50), s. 41–57.

⁵ B. Skoczeń, *Nowa dynamika ewaluacji i kategoryzacji dyscyplin*, „Forum Akademickie” 2019, nr 5, [online], <https://prenumeruj.forumakademickie.pl/fa/2019/05/nowa-dynamika-ewaluacji-i-kategoryzacji-dyscyplin/> [dostęp: 10.11.2021].

⁶ Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018 poz. 1668). Analiza wybranych zagadnień, [online], https://ipin.edu.pl/wp-content/uploads/2021/03/IPiN_-_Prezentacja_

Zarówno założenia oceny parametrycznej, kolejne jej modyfikacje i organizacja wywoływały i wywołują w środowisku akademickim ożywione dyskusje oraz polemiki. Spośród najczęściej podnoszonych argumentów pojawiało się m.in. twierdzenie, że nie można obiektywnie zmierzyć poziomu i wartości pracy naukowej. Wymieniano też słabości związane z prawidłowością doboru zmiennych będących podstawą oceny czy „grupowania zmiennych w zakresy działalności naukowej i doboru wag kryteriów”. Dyskusji poddano zasadę klasyfikacji jednostek na grupy jednorodnie (grupy wspólnej oceny) oraz brak transparentności i arbitralność pewnych etapów ewaluacji nauki. Krytykowano sposób organizacji ewaluacji, szczególnie zbyt późne ogłaszanie jej zasad, brak informacji o wartościach częściowych wyników, nadmierną centralizację systemu oceny oraz dokonywanie zmian w zakresie przypisania jednostek naukowych do poszczególnych grup jednorodnych w trakcie procesu parametryzacji po dokonaniu pierwotnego podziału⁷. Obecnie negatywnie oceniane są zmiany w zakresie punktacji czasopism i monografii oraz zmniejszenie roli Komisji Ewaluacji Nauki na rzecz arbitralnych decyzji ministra⁸.

W sprawie oceny polskich uczelni i innych jednostek (np.: PAN, PIB) warto – na zasadzie konkluzji – przytoczyć głos prof. K. Buchmanna: „czas, aby powiedzieć wprost i brutalnie: parametryzacja i rankingi uczelni są tak samo nieobiektywnymi i podważalnymi metodami oceny jak każda inna metoda. Ich funkcja nie polega na tym, aby pokazać prawdę o uczelniach, lecz na tym, aby uzasadnić redystrybucję środków publicznych. Przez to wielu traci i nieliczni zyskają”⁹. W przekonaniu innych „nie ma na tym świecie algorytmu, który byłby naprawdę obiektywny, to znaczy zupełnie niezależny od interesów i przekonań tych, którzy go zaprogramowali”¹⁰. Mając na uwadze różne opinie środowiska naukowego w zakresie zasad i kryteriów oceny, niezmienny pozostaje fakt – konieczność ewaluacji/oceny nauki wymuszający rywalizację między naukowcami o wartość publikacji, prestiż i fundusze na rozwój działalności naukowej. Ewaluacja działalności naukowej stała się też istotnym elementem realizowania polityki naukowej związanej z zarządzaniem i finansowaniem nauki.

na_Radzie_Naukowej_18_10_2018_Ustawa2_0z1102018_projekty_rozporzadzen_Ewaluacja_jakosci_dzialalnosci_naukowej.pdf [dostęp: 30.03.2022].

⁷ J.M. Brzeziński, *Reguły parametryzacji*, „Forum Akademickie” 2007, nr 2, s. 21–24; M. Żylicz, *Ocena parametryczna dzisiaj i jutro*, „Forum Akademickie” 2006, nr 6, s. 22–24; K. Mróz, *op. cit.*, s. 170–171.

⁸ *Komunikat Komisji Ewaluacji Nauki w sprawie podziękowań za zaufanie okazane przez organy kolegiatne nauki i szkolnictwa wyższego*, „Forum Akademickie” 2021, [online], <https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/komunikat-komisji-ewaluacji-nauki-2/> [dostęp: 30.03.2022]; *Oświadczenie Komisji Ewaluacji Nauki z dnia 11 lutego br. w sprawie znowelizowanego wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych*, „Newsletter Akademicki. Perspektywy”, [online], https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=5566&catid=24&Itemid=119 [dostęp: 30.03.2022].

⁹ K. Buchmann, *Ukryta twarz rankingów szkół wyższych*, „Gazeta Wyborcza” 4.10.2013, s. 13.

¹⁰ *Ibidem*.

Polska Bibliografia Naukowa (PBN) – moduł Zintegrowanej Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on

POL-on to przedsięwzięcie realizowane jako systemowy projekt partnerski w ramach Programu Kapitał Ludzki¹¹. Jest zintegrowanym systemem informacji gromadzącym dane o polskich uczelniach i nauce – systemem wspierającym prace Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, obecnie Ministerstwa Edukacji i Nauki, Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, od 2021 roku zastąpionej przez Radę Doskonałości Naukowej. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej POL-on zbiera dane o: jednostkach naukowych i uczelniach wyższych, jednostkach posiadających uprawnienia do nadawania stopni naukowych w poszczególnych dziedzinach naukowych i sztuki, placówkach naukowych upoważnionych do prowadzenia studiów na określonych kierunkach i stopniach kształcenia, zatrudnieniu pracowników naukowych i nauczycieli akademickich w jednostkach, nagrodach i wyróżnieniach przyznawanych instytucjom lub pracownikom, organizacji/współorganizacji konferencji naukowych przez jednostki, zgłoszonych patentach, znakach towarowych, wdrożonych produktach, wynikach badań, nieruchomościach, laboratoriach, aparaturze posiadanej przez instytucje badawcze i naukowe¹². Powyższy system prezentuje wszelkie informacje dotyczące szkolnictwa wyższego, dedykowany jest pracownikom nauki, studentom i przedsiębiorcom. Głównym celem projektu jest zbudowanie, opracowanie sprawnego, nowoczesnego systemu informacji o nauce. System jako narzędzie bazodanowe/ kompleksowe narzędzie analityczne ma wspomagać procesy: podziału dotacji statutowej, monitorowania wykorzystania finansów przeznaczonych na naukę, oceny jakości kształcenia i prowadzonych badań naukowych, oceny parametrycznej jednostek naukowych. Z założenia ma pełnić funkcje głównej, ogólnokrajowej bazy sprawozdawczo-informacyjnej, na podstawie zawartości której poddano ocenie polskie instytucje naukowe.

Ambitny projekt stworzenia centralnego, zintegrowanego systemu informacji o nauce i szkolnictwie wyższym jest efektem pracy trzech niezależnych jednostek, odpowiedzialnych za powstanie różnych modułów ww. systemu:

1) ICM (Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego) – moduły PBN (Polska Bibliografia Naukowa), ORPPD (Ogólnopolskie Repozytorium Pisemnych Prac Dyplomowych), POL-index (Polska Baza Cytowań);

2) ICI (firma Index Copernicus International) – moduł SEDN (System Ewaluacji Dorobku Naukowego);

¹¹ O systemie, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/polon/system> [dostęp: 13.11.2021].

¹² *Ibidem*; W. Kubrak, D. Szczęsna, *Doświadczenia Politechniki Warszawskiej we wprowadzaniu danych do systemu POL-on*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2016, nr 1 (17), s. 180–181.

3) OPI (Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy) – pozostałe elementy systemu.

Początek działalności w Polsce Zintegrowanej Sieci POL-on datuje się na 2011 r. i tworzą go m.in.: POL-on (System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym – rozumiany wąsko jako aplikacja) obecnie POL-on 2.0, PBN (Polska Bibliografia Naukowa), POL-index (Polska Baza Cytowań), ORPPD (Ogólnopolskie Repozytorium Pisemnych Prac Dyplomowych) oraz systemy usługowe, takie jak: SEDN (System Ewaluacji Dorobku Naukowego), ELA (ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych), RAD-on (wiarygodne źródło raportów, analiz, i danych o szkolnictwie wyższym i nauce w Polsce), ISA (Jednolity System Antyplagiacyjny), Elektroniczny System Wyborczy¹³. System połączeń, powiązań o obrębie zintegrowanej sieci prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Schemat powiązań o obrębie Zintegrowanej Sieci POL-on.

Źródło: <https://polon.nauka.gov.pl/system-polon> [dostęp: 21.11.2021].

¹³ D. Szewczyk-Kłós, E. Pisarek, *Repozytorium instytucjonalne wobec Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym*, [online], <https://repo.uni.opole.pl/docstore/download/UO4281580453e84254a092baf2196eef91/Szewczyk-KlosDPisarekE-Repozytoriuminstytucjonalne.pdf> [dostęp: 15.09.2021]; *System POL-on*, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/knowledge-base/pol-on-2-0-i-systemy-powiazane/> [dostęp: 21.11.2021]; *System POL-on*, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/system-polon> [dostęp: 21.11.2021].

Ogólnie w skład systemu wchodzi 40 modułów wyodrębnionych na podstawie obszarów tematycznych zaprezentowanych na rysunku 2.

Rysunek 2. Obszary tematyczne Aplikacji POL-on.

Źródło: <https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/knowledge-base/pol-on-2-0-i-systemy-powiazane/> [dostęp: 21.11.2021].

Każdy z ww. systemów przeznaczony jest do gromadzenia i publicznego udostępniania określonego typu informacji, takich jak np.: POL-on – informuje użytkownika o jednostkach naukowych, uczelniach wyższych i nauce polskiej, PBN – dostarcza informacji bibliograficznych o publikacjach naukowych, POL-index – gromadzi dane o czasopiśmie naukowych wydawanych przez jednostki naukowe, pokazuje cytowania prac autorów, ORPPD – deponuje informacje o pracach dyplomowych, których obrona zakończona wynikiem pozytywnym odbyła się po dniu 30 września 2009 roku¹⁴. Z kolei systemy usługowe zapewniają pełną obsługę procesów, takich jak: ewaluacja dorobku naukowego – SEDN, wybór członków do Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów oraz Rady Doskonałości Naukowej – Elektroniczny System Wyborczy, monitorowanie Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych – ELA, sprawdzanie prac dyplomowych pod kątem naruszenia praw autorskich – ISA oraz generowanie raportów, analiz, danych z zakresu nauki i szkolnictwa wyższego – RAD-on¹⁵.

W całości projekt został przygotowany na potrzeby Ministerstwa Edukacji i Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSzW) jako narzędzie wspierające procesy

¹⁴ M. Stefańczuk, *Konferencja POL-on. Moduły ORPD, PBN, POL-index*, 18 maja 2015 r., [online], <https://docplayer.pl/3433013-Konferencja-pol-on-moduly-orpd-pbn-pol-index-malgorzata-stefanczuk-opi-pib-mstefanczuk-opi-org-pl-18-maja-2015-r.html> [dostęp: 15.09.2021].

¹⁵ *POL-on 2.0 i systemy powiazane*, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/knowledge-base/pol-on-2-0-i-systemy-powiazane/> [dostęp: 21.11.2021].

decyzyjne w zakresie finansowania nauki i planowania wydatków na kształcenie i pomoc materialną dla uczelni wyższych.

Jako pierwszy system POL-on miał umocowanie prawne i działał nieprzerwanie od 2011 r. na podstawie Ustawy z dnia 18 marca 2011 r.¹⁶, a także na mocy Ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r., a zwłaszcza na podstawie art. 4c pkt 3 i pkt 9 odnoszących się do zakresu deponowania informacji. Jak czytamy w ustawie zgodnie z art. 4c pkt 3 – gromadzone są „dane o działalności badawczo-rozwojowej jednostek naukowych i jej efektach”, zaś w pkt 9 mowa jest o prowadzeniu centralnego wykazu „pracowników naukowych zatrudnionych w jednostkach naukowych przy realizacji badań naukowych lub prac rozwojowych w ramach stosunku pracy”¹⁷. Z kolei inne systemy, jak PBN i POL-index nie miały swojego zapisu prawnego aż do czerwca 2015 r., kiedy to zostało opublikowane i weszło w życie Rozporządzenie w Sprawie Systemu Informacji o Nauce¹⁸. Przywołany akt prawny precyzował ustawę, podając szczegółowy zakres danych o publikacjach, terminy aktualizacji informacji, miejsce deponowania sprawozdań, nakładając tym samym na jednostki naukowe obowiązek sprawozdawczy. Opublikowane przez MNiSzW rozporządzenie w zasadzie nie regulowało sposobu gromadzenia danych, pozostawiając decyzje w tym zakresie uczelniom bądź instytucjom.

Warto wspomnieć, że PBN (z chwilą powstania w połowie 2012 r.)¹⁹ funkcjonował jako element/część systemu POL-on (w wersji beta, czyli w wersji testowej), będąc dobrowolnym narzędziem gromadzenia informacji o publikacjach naukowych i jednostkach badawczych. Skorzystało z tej możliwości kilka instytucji naukowych, głównie nieposiadających własnego systemu bibliograficznego, wykorzystując platformę Polskiej Bibliografii Naukowej do celów przeprowadzenia kompleksowej oceny jednostek w 2013 roku²⁰. Natomiast podmioty naukowe zaopatrzone we

¹⁶ Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 84, poz. 455.

¹⁷ Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 249.

¹⁸ P. Brzeziński, K. Szewczuk, W. Kiliszek, *Polska Bibliografia Naukowa, Moduł Sprawozdawczy i system POL-index oczami dotychczasowego operatora systemu – nowości, wyzwania, podsumowanie*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 3 (165), s. 2, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/217> [dostęp: 15.09.2021]; Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie Systemu Informacji o Nauce, Dz.U. z 2015 r., poz. 944.

¹⁹ E.A. Rozkosz, A. Drabek, *Moduł Sprawozdawczy Polskiej Bibliografii Naukowej*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 3 (165), s. 8, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/213> [dostęp: 15.09.2021].

²⁰ P. Brzeziński, K. Szewczuk, W. Kiliszek, *op. cit.*, s. 4.

własne, lokalne systemy rejestracji danych chętnie korzystały z innych rozwiązań, w tym takich jak możliwość masowego zasilania danymi PBN.

Początkowo Polska Bibliografia Naukowa pełniła funkcję repozytoryjną, będąc bazą otwartą dla wszystkich użytkowników, którzy założyli konto w systemie. Sytuacja ta uległa zmianie z chwilą wejścia w życie rozporządzenia z dnia 29 czerwca 2015 roku w sprawie Systemu Informacji o Nauce, gdy „ustawodawca nadał kwestiom sprawozdawczości wysoką rangę, zarówno co do szczegółowości sprawozdań, jak i ich terminów oraz sankcji z tytułu braku rzetelności i kompletności danych”, dlatego system nie spełniał już wymogów określonych w rozporządzeniu i należało go jak najszybciej dostosować²¹. Tempo wprowadzanych zmian oraz duża odpowiedzialność, jaka spoczywała na nowym operatorze systemu PBN – Index Copernicus International (ICI) – od 8 kwietnia 2015 do 7 kwietnia 2016 roku było ogromnym obciążeniem²². Aby nie niszczyć dotychczasowej pracy związanej z deponowaniem publikacji, zdecydowano o podziale Polskiej Bibliografii Naukowej na dwie części/moduły i budowaniu systemu, kierując się wytycznymi zawartymi we wspomnianej wcześniej ustawie i rozporządzeniu²³. W ten sposób w ramach PBN powstał Moduł Repozytoryjny (PBN-R) i Moduł Sprawozdawczy, analityczny (PBN-S) realizujący podstawowe zadanie, jakim było raportowanie dorobku publikacyjnego przez jednostki naukowe. Wraz ze zmianami, jakie zaszły w PBN-ie, zmienił się też charakter nowo wdrożonego modułu (PBN-S), ponieważ stał się on częściowo niedostępny publicznie. Proces ten był związany z rolą i zakresem prac wykonywanych w PBN-ie. Problematyczna okazała się kwestia definiowania jednostki naukowej w świetle Ustawy o zasadach finansowania nauki²⁴ oraz wynikające stąd upoważnienie osób do składania sprawozdań w imieniu jednostek naukowych. W większości na uczelniach wyższych zajmowały się tym wydziały zarządzane przez dziekanów odpowiedzialnych za sprawozdawczość. W konsekwencji operator techniczny PBN ICI (Index Copernicus International) wprowadził nowe funkcjonalności oraz rozróżnienie ról w zakresie prowadzonych prac w obrębie PBN:

1) Użytkownik (zalogowany) – rola ogólnie dostępna dla każdego po uprzednim założeniu konta w systemie. Dla użytkownika uruchomiono funkcję potwierdzenia/zaprzeczenia autorstwa publikacji przypisanej do niego;

2) Operator listy czasopism – dodaje/odbiera rolę Przedstawiciela Redakcji Czasopism dowolnego periodyku użytkownikowi posiadającemu konto, może też przeglądać wszystkie ankiety czasopisma (obowiązujące, jak i nieobowiązujące);

²¹ *Ibidem*, s. 5.

²² *Ibidem*, s. 3.

²³ *Ibidem*, s. 5–6.

²⁴ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, Dz. U. z 2014 r., poz. 1620 oraz Dz. U. z 2015 r., poz. 249.

3) Przedstawiciel redakcji czasopism – to rola uprawniająca do składania ankiety czasopisma. Na tej podstawie upoważniona osoba może składać/korygować ankietę czasopisma, również nadawać/odebrać kompetencje PRC innym użytkownikom;

4) Manager bibliografii – uprawniona osoba zarządzająca bibliografią jednostki w PBN decydująca, które publikacje powinny trafić do Modułu Analitycznego (sprawozdawczego) Polskiej Bibliografii Naukowej. Dla tego typu roli dostępne są funkcje systemu, takie jak: możliwość ustalenia ID PBN użytkownika przy wykorzystaniu numeru PESEL, zakładanie konta osobom niezarejestrowanym w systemie POL-on, pobieranie listy czasopism w formacie CSV;

5) Importer publikacji – uprawnienie nadawane przez managera bibliografii. Importer dokonuje migracji metadanych z zewnętrznego, instytucjonalnego systemu bibliograficznego w formacie XML, może przeglądać raporty wykonanego transferu danych, zatwierdza zamieszczone informacje, zamyka sprawozdanie w Module Sprawozdawczym, generuje raporty złożonego sprawozdania w bazie ministerialnej²⁵.

Przydzielenie odpowiednich kompetencji w obu podsystemach odbywało się inaczej, na innych zasadach – w części repozytoryjnej uprawnienia nadawane były przez uczelnianych administratorów POL-on, zaś w części sprawozdawczej wyłącznie przypisywał je administrator/operator PBN²⁶. W celu ułatwienia kierownikom instytucji czy uczelni kontroli w zakresie sprawozdawanych danych administrator PBN – ICI (Index Copernicus International) wdrożył dodatkową rolę systemową, dzięki której wyznaczone osoby nabyły uprawnienia do przeglądania publikacji i sprawozdań, bez możliwości wykonywania jakichkolwiek zmian²⁷. Wprowadził również nową funkcjonalność – eksport publikacji. Pozwalał on osobom posiadającym uprawnienia managera publikacji dla swojej jednostki na wygenerowanie pliku XML z danymi, zgodnego ze schematem stosowanym w PBN-S (Moduł Sprawozdawczy) z instytucjonalnych baz bibliograficznych. Działanie takie było podyktowane z jednej strony wykorzystaniem już zgromadzonych publikacji w Module Repozytoryjnym i przy możliwie niskim nakładzie pracy przesłanie ich do Modułu Analitycznego (PBN-S), gdzie po odpowiednim uzupełnieniu danych bibliograficznych zgodnie z obowiązującymi wymogami ministerialnymi mogły być poddane ocenie parametrycznej, na podstawie której jednostkom naukowym przyznane zostały kategorie naukowe²⁸. Z drugiej strony – ograniczenie czasowe, czyli zbieg terminów sprawozdań (termin pierwszego sprawozdania wyznaczono na 25 sierpnia 2015 r., czyli trzy miesiące od dnia wejścia w życie znowelizowanej Ustawy o zasadach finansowania nauki) z krót-

²⁵ M. Stefańczuk, *op. cit.*; E.A. Rozkosz, A. Drabek, *op. cit.*, s. 8–9.

²⁶ E.A. Rozkosz, A. Drabek, *op. cit.*, s. 9.

²⁷ P. Brzeziński, K. Szewczuk, W. Kiliszek, *op. cit.*, s. 7.

²⁸ E.A. Rozkosz, A. Drabek, *op. cit.*, s. 8.

kim okresem przeznaczonym na realizację zadań wynikających z umowy operatora (ICI), jak również zobligowanych podmiotów naukowych. Biorąc pod uwagę te okoliczności, wdrażano w szybkim tempie kolejne funkcjonalności, dostosowując i ulepszając system z uwzględnieniem także sugestii i uwag użytkowników aplikacji PBN²⁹.

Dane zgromadzone w Polskiej Bibliografii Naukowej (w Module Sprawozdawczym) były i są wykorzystywane do chwili obecnej w procesie ewaluacji jednostek naukowych. Zawierają informacje o: publikacjach w czasopismach naukowych, książkach o charakterze naukowym, rozdziałach w monografiach naukowych autorstwa pracowników z danej jednostki badawczej, które afiliowały swoje prace do tej jednostki³⁰. Zakres gromadzonych danych w PBN początkowo nie odbiegał od ogólnie przyjętych standardów zbierania informacji o dorobku publikacyjnym pracowników naukowych w bazach lokalnych, instytucjonalnych. Jednakże we wspomnianym wcześniej rozporządzeniu z 2015 r. pojawiły się, ku zaskoczeniu bibliografów i środowiska naukowego, nowe wytyczne co do szczególności zapisu bibliograficznego, które należało niezwłocznie uzupełnić na potrzeby sprawozdawczości. Pożądane dane, a zarazem najbardziej kłopotliwe w ich pozyskaniu to:

- informacje o indeksowaniu materiałów konferencyjnych w bazach Web of Science Core Collection, Scopus oraz „innych bazach danych uznanych w środowisku naukowym danej dyscypliny naukowej za spełniające kryterium szerokiej dostępności”³¹,
- informacje o otwartym dostępie dotyczące sposobu udostępniania, czyli określenie, czy jest to czasopismo otwarte, repozytorium otwarte czy inne, wersje udostępnianego tekstu, rodzaj licencji, data udostępnianej publikacji.

W 2016 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSzW) wydało kolejne rozporządzenie z dnia 26 lutego dotyczące aktualizacji informacji wprowadzanych do PBN-S, zmieniając okres sprawozdawczy z kwartalnego na półroczny³². Dwa miesiące później 8 kwietnia 2016 r. nastąpiła kolejna zmiana operatora systemu. Został nim Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (OPI), zapowiadając szereg kolejnych zmian określających koncepcję dalszego rozwoju oraz przyszłości sprawozdawczości i repozytorium³³. I tak w porozumieniu

²⁹ P. Brzeziński, K. Szewczuk, W. Kiliszek, *op. cit.*, s. 9.

³⁰ M. Stefańczuk, *op. cit.*

³¹ E. Tomczyńska, *Bibliografia prac naukowych pracowników Uniwersytetu Szczecińskiego w perspektywie współpracy z Polską Bibliografią Naukową*, [w:] *Bibliografi@: historia, teoria, praktyka*, red. J. Franke, J. Woźniak-Kasperek, Wyd. SBP, Warszawa 2016, s. 298.

³² K. Maćkiewicz, *Bazy publikacji pracowników w ocenie sprawozdawców wydziałowych*, [w:] *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?*, red. K. Jazdon, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Poznań 2018, s. 100.

³³ E.A. Rozkosz, A. Drabek, *op. cit.*, s. 8; B. Barańska-Malinowska, *Wpływ systemu POL-on na dokumentowanie dorobku naukowego pracowników uczelni wyższych*, „Studia o Książce i Informacji” 2016, 35 („Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 3761).

z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego opracowano projekt Zintegrowany System Usług dla Nauki – etap II (ZSUN II), który zakładał, że:

- „– wszystkie aplikacje (będą) w jednym miejscu,
- ułatwienie dostępu do danych z obszaru nauki i szkolnictwa wyższego poprzez integrację wielu punktów dostępowych,
- stworzenie jednolitego modelu danych dla obszaru nauki i szkolnictwa wyższego,
- automatyzacja procesu zasilania baz przez podmioty nauki i szkolnictwa wyższego,
- zwiększenie liczby udostępnionych interfejsów programistycznych (API) z obszaru nauki i szkolnictwa wyższego,
- zwiększenie dostępności informacji z obszaru nauki i szkolnictwa wyższego, zdatnych do maszynowego odczytu i automatycznego pobierania oraz opatrzonych metadanymi”³⁴.

Końcowym efektem pracy miało być stworzenie nowoczesnej, zintegrowanej platformy informacyjnej opartej na zaktualizowanej infrastrukturze informatycznej nauki i szkolnictwa wyższego. Ma ona realizować zgodnie z tendencją obserwowaną w świecie nauki postulat powszechnego i szerokiego dostępu do otwartej nauki³⁵. W wykonywaniu powierzonych zadań – jak piszą sami administratorzy systemu (OPI) – za priorytetowe przyjęto w Polskiej Bibliografii Naukowej główne założenia:

- „udostępnienie naukowcom możliwość tworzenia swoich profili dorobku naukowego widocznych w Internecie,
- umożliwienie poza metadanymi na zamieszczenie całych wersji publikacji, np. pdf,
- ułatwienie jednostkom naukowym realizację wewnętrznych procesów ewaluacji naukowców i jednostek podrzędnych,
- realizacja zapisanego w rozporządzeniu sprawozdawczego procesu na poziomie jednostek naukowych”³⁶.

W związku z powyższym planem w organizacji nowej aplikacji PBN 2.0, którą wdrożono w 2020 roku, dotychczasowo działający Moduł Repozytoryjny zastąpiono „Repozytorium”, które powiązано z Profilem Autora, a Moduł Sprawozdawczy – profilem „Instytucja”. W „Repozytorium” można wyszukać, dodawać i edytować dorobek naukowy; przeszukać bazę czasopism, wydawnictw oraz konferencji. Mo-

³⁴ D. Szewczyk-Kłos, E. Pisarek, *Repozytorium instytucjonalne wobec Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym*, [online], <https://repo.uni.opole.pl/docstore/download/UO4281580453e84254a092baf2196eef91/Szewczyk-KlosDPisarekE-Repozytoriuminstytucjonalne.pdf> [dostęp: 15.09.2021].

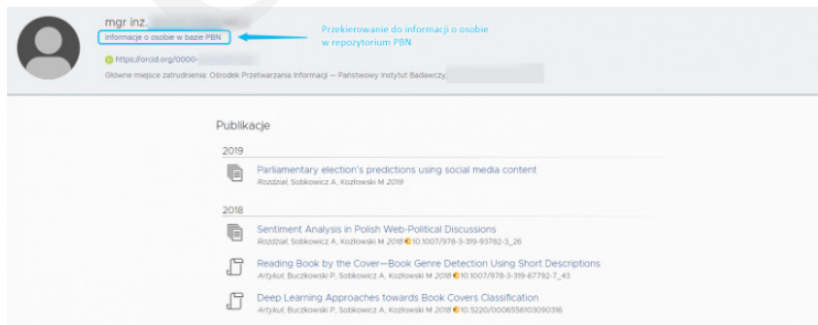
³⁵ *Ibidem*.

³⁶ M. Kozłowski, *Ekosystem PBN*, [online], <https://docplayer.pl/23260111-Ekosystem-pbn-mark-kozowski.html> [dostęp: 20.09.2021].

duł ten jest dostępny dla wszystkich użytkowników. Profil „Instytucja” pozwala przeglądać dorobek publikacyjny ewaluowanego podmiotu i jest dostępny jedynie dla użytkowników PBN z rolą Importera Publikacji. Dodano także ogólnodostępny moduł „Wykazy” z rankingami czasopism, które można przeszukiwać i pobierać. Zgodnie z koncepcją budowy systemu w obszarze Profilu Autora możliwe stało się samodzielne dodawanie prac naukowych w formularzu spełniającym wymogi rozporządzenia, połączenie konta autora w PBN z kontem w ORCID (*Open Research and Contributor ID*), pobieranie danych z repozytoriów zewnętrznych oraz korzystanie z publikacji wprowadzonych przez użytkowników PBN³⁷. W obrębie Profilu Instytucji zaprogramowano następujące operacje: dodawanie publikacji, możliwość skorzystania z danych wprowadzonych przez naukowców i innych podmiotów (bibliotek, jednostek naukowych itp.), wykorzystanie danych z ORCID, wykonywanie importów masowych za pomocą API, XML³⁸.

Poniżej zaprezentowano przykładowy widok **Oficjalnego Profilu Autora** w systemie PBN:

Rysunek 3. Widok publiczny Profilu Autora [dostęp: 21.11.2021].

Źródło: <https://pbn.nauka.gov.pl/centrum-pomocy/baza-wiedzy/widok-publiczny-profilu-autora/>.

³⁷ M. Paszkowska, *Polska Bibliografia Naukowa w świetle nowej ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce*, Łódź 12 czerwca 2019, [online], <http://1kbsw.p.lodz.pl/wp-content/uploads/2019/07/2019-06-Paszkowska.pdf> [dostęp: 21.09.2021].

³⁸ *Ibidem*.

The screenshot shows the PBN profile page for the University of Maria Curie-Skłodowska in Lublin. The page includes a navigation bar with the PBN logo and the university name. Below the navigation bar, there are several tabs: "Twoja Jednostka", "Oświadczenia dla osoby", "Pracownicy", "Sugestie oświadczeń", "Zgłoś monografię", and "Zbiór zgłoszeń". There are also utility icons for "POMOC", font size adjustment, and accessibility. A search and filter section is present, with a "Filtruj publikacje:" label and a "Podaj tytuł lub nazwisko" input field. Below this, there are dropdown menus for "Rola: Wszystkie", "Rok publikacji: Wszystkie", "Typ publikacji: Wszystkie", "Dyscyplina: Wszystkie", and "Zbierzony wynik weryfikacji: Wszystkie". A "FILTRUJ" button and a "XLSX" download button are also visible. The main content is a table of publications with columns for "Tytuł", "Rok", "Zbierzony wynik weryfikacji WoS", and "Akcje".

Tytuł	Rok	Zbierzony wynik weryfikacji WoS	Akcje
> "And the winner is..." Model niepełnosprawności w oscarowych produkcjach	2017		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Ate" i inne eseje	2021		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Bema pamięci żałobny rapsod" dwukrotnie tłumaczony do muzyki	2017		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Change of Habit". Manieryczny zwrot sceniczny w karierze Elvisa Presleya: 1968-1977	2017		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Children of the Night" Dracula International Congress (virtual event) April 16-18, 2021. Book of Abstracts	2021		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Cruzar la frontera del norte": el exilio de los "indocumentados" en el teatro mexicano (Hugo Salcedo, Victor Hugo Rascón Banda, Jaime Chabaud)	2017	☐ Weryfikacja nierozstrzygnięta	[WoS] [Wyszukaj] [Edytuj]
> "Czerwoną fallusk komunizmu". Jak ideologia odchodziła (i wracała) w poezji kregu "bruLonu"	2019		[Wyszukaj] [Edytuj]
> "Czy sżyja kręci mózgiem"? Somatyzmy w językowym obrazie świata (na przykładzie leksemu sżyja i wyrazów bliskoznacznych)	2021	☒ Niezweryfikowana	[WoS] [Wyszukaj] [Edytuj]

Rysunek 4. Widok publikacji w Profilu Instytucji [dostęp: 21.11.2021].

Źródło: <https://pbn.nauka.gov.pl/institution/#/institution/statements/1/any/any/any/any/any/any>.

Należy nadmienić, że w 2017 roku rozpoczęto intensywne prace mające na celu zidentyfikowanie autorów w POL-on (baza zawierająca aktualne informacje o autorze: stopień/tytuł naukowy, zatrudnienie, dyscyplina, w której prowadzona jest działalność naukowa) oraz autoryzacji osób z ORCID (*Open Research and Contributor ID*). Powiązanie konta ID PBN z numerem ORCID (uniwersalny identyfikator cyfrowy naukowców w skali międzynarodowej) dawałoby możliwość automatycznego pobierania danych z osobistego konta ORCID na potrzeby ewaluacji, a w dalszej perspektywie wykonanie operacji w kierunku przeciwnym (wysłanie prac zgromadzonych w PBN na swoje konto w ORCID)³⁹.

Dotychczasowa praca nad nową aplikacją PBN była skoncentrowana wokół przywołanego wcześniej rozporządzenia z dnia 22 lutego 2019 r. W celu dostosowania do obowiązujących zmian w ww. akcie prawnym Polska Bibliografia Naukowa uruchomiła „nowe pola” wymagające oznaczenia w zakresie rodzaju osiągnięć:

- dla artykułu konieczne stało się zaznaczenie, czy publikacja jest recenzowana, czy jest materiałem konferencyjnym,
- dla monografii – czy stanowi ona przekład, czy jest edycją naukową tekstu źródłowego, czy została zgłoszona do oceny eksperckiej.

Wielokrotnie w materiałach opracowanych przez OPI i udostępnianych na stronie internetowej PBN podkreślano konieczność uzupełniania danych o dodatkowe

³⁹ *Ibidem*.

pola, listy czasopism i wydawców czy prawidłowe podpięcie ORCID warunkujące zaliczenie osiągnięcia naukowego do dorobku ewaluowanego podmiotu. W roku 2021 zrezygnowano na wniosek ministra z konieczności posiadania indywidualnego konta w ORCID i powiązania go z PBN.

Zmiany, jakie zachodziły w Polskiej Bibliografii Naukowej od momentu jej powołania do dzisiaj, wymuszały dostosowanie systemu do zmieniających się przepisów prawnych. Było to trudnym przedsięwzięciem nie tylko dla autorów/twórców PBN, ale też dla instytucji/jednostek naukowych czy tych bibliotek dysponujących własnymi systemami bibliograficznymi, które wyrażały chęć bycia partnerem w transferze danych i chciały współuczestniczyć, sprostać wyzwaniom stawianym uczelniom przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Problemy i trudności, z jakimi musiały się zmierzyć, ich stopień zaangażowania i współpraca z władzami macierzystej uczelni/instytucji oraz PBN zostały szczegółowo opisane w wielu publikacjach⁴⁰. Powyższa aktywność w proces sprawozdawczy ww. podmiotów uzależniona była przede wszystkim od sformalizowania wewnątrzuczelnianych aktów prawnych, przypisania roli i odpowiedzialności, wypracowania wspólnych zasad współpracy oraz wsparcia kadry zarządzającej uczelni/instytucji w unowocześnienie i rozbudowę lokalnych systemów bibliograficznych. Z perspektywy PBN od początku współtworzenia centralnej bazy publikacji naukowych z instytucjonalnymi organami odpowiedzialnymi za sprawozdawczość było istotne, zwłaszcza w kontekście: spójności, integralności, poprawności i użyteczności danych w procesie ewaluacji.

Podsumowanie

Znaczenie Polskiej Bibliografii Naukowej, jako portalu będącego wynikiem pracochłonnych działań wieloosobowych zespołów zaangażowanych w proces jego budowy, wielokrotnie podkreślano w licznych publikacjach i dyskusjach. Upraszczając można stwierdzić, że ranga PBN wynika z dwóch nadrzędnych funkcji i roli, jakie realizuje zgodnie z założeniami pomysłodawców oraz twórców, to jest: ogólnopolskiego repozytorium/bazy publikacji polskich naukowców oraz podstawowego „narzędzia” wykorzystywanego przy systemowej ocenie/ewaluacji nauki. W obecnej

⁴⁰ Np.: E. Rozkosz, *Raport z badań użytkowników Modułu Sprawozdawczego Polskiej Bibliografii Naukowej*, [online], figshare. Journal contribution, <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.4233851.v1> [dostęp: 30.03.2022]; A. Komperda, *Zmiany w systemie dokumentacji publikacji Politechniki Wrocławskiej na potrzeby Modułu Sprawozdawczego PBN*, „Studia o Książce i Informacji” 2016, nr 35, s. 29–46; A. E. Adamczyk, *Bibliografia Dorobku Pracowników Naukowych Uniwersytetu Śląskiego – doświadczenia ostatniej dekady*, [w:] *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia*, red. M. Kycler, D. Pawelec, B. Warząchowska, Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, Katowice 2018, s. 245–255.

postaci, jako baza bibliograficzna jest źródłem informacji o publikacjach polskich autorów, pozwalając prześledzić osiągnięcia badawczo-naukowe w obrębie poszczególnych instytucji czy dyscyplin, poznać stan badań nad danym/określonym zagadnieniem również w aspekcie retrospektywnym, a poprzez różne formy udostępniania jest też cennym źródłem dla badaczy szeroko pojętej kultury wiedzy. W dzisiejszej „sieciorowej” rzeczywistości niezmiernie ważne jest upowszechnianie, promocja publikacji naukowych i pozyskiwanie jak największej rzeszy odbiorców, co z perspektywy PBN jako bazy centralnej/ogólnopolskiej jest szczególnie istotne. Zaznaczyć jednak trzeba, że Polska Bibliografia Naukowa nie jest bazą pełną, ponieważ nie uwzględnia publikacji, które z różnych powodów nie zostały w niej umieszczone (np.: przez autorów) i wychodzą poza zakres wymagań oraz limitów oceny naukowej, a wynikają z procesu badawczo-naukowego i wnoszą istotny wkład w rozwój nauki. W kontekście ewaluacji, czy szerzej systemowej oceny nauki w Polsce znaczenie PBN określiły w głównej mierze kolejne ministerialne akty prawne i decyzje. Polska Bibliografia Naukowa stała się zintegrowanym systemem informacji o dorobku publikacyjnym polskich autorów i placówek badawczych, umożliwiającym generowanie raportów oraz analiz wykorzystywanych w procesie ewaluacji i parametryzacji nauki.

Podsumowując funkcjonowanie Polskiej Bibliografii Naukowej, warto przytoczyć wnioski wynikające z dotychczasowej współpracy różnych podmiotów w zakresie tworzenia systemu PBN. Można je zestawić w formie katalogu plusów i minusów, czyli mocnych i słabych stron tej współpracy przekładającej się na obecną funkcjonalność i wykorzystanie systemu. Zaletą współpracy jest dostrzeżenie udziału lokalnych baz bibliograficznych w zasilaniu systemu danymi, do którego trafiają wiarygodne, pełne dane bibliograficzne, skrupulatnie opracowane przez np. bibliotekarzy, wspólna promocja dorobku naukowego placówek badawczych, satysfakcja osób dobrze indeksujących/przygotowujących dane w PBN do ewaluacji jednostek naukowych. Do najbardziej dotkliwych w skutkach słabych stron funkcjonowania PBN należą: długotrwałe, powtarzające się przeciążenia systemu, przerwy techniczne z powodu wdrożenia nowych funkcjonalności utrudniające i spowalniające prace w systemie, niezadawalający wśród użytkowników interfejs (prezentujący ubogie możliwości wyszukiwawcze), zmiany operatorów skutkujące przebudową systemu i kierunku dalszego jego rozwoju, niedostateczny bądź brak merytorycznego i technicznego wsparcia ze strony administratorów systemu. Dobrze byłoby w kontekście wyżej wymienionych niedoskonałości wprowadzić odpowiednie zmiany.

Pomimo wielu wad i zalet dostrzeżonych w trakcie długoletniej działalności PBN aplikacja w nowej odsłonie stanowi ogromny potencjał zbioru informacji o znaczeniu ogólnopolskim, bazy wspieranej, rozwijanej i docenianej w polityce naukowej państwa. Polska Bibliografia Naukowa – w związku z potrzebami ministerstwa i instytu-

cyjonalnych użytkowników oraz nowymi funkcjonalnościami – wymaga w dalszym ciągu stałych zmian i dopracowania, wpisala się jednak w rozpoznawalny sposób w przestrzeń informacyjną środowiska naukowego, a w szerszym znaczeniu w system informacji o szkolnictwie wyższym i nauce. Polska Bibliografia Naukowa, będąc częścią, jednym z elementów zintegrowanego systemu stanowi zgodnie z założeniami i prawem – co należy podkreślić w kontekście jej znaczenia po raz kolejny – oficjalne źródło danych wykorzystywanych w procesie ewaluacji jednostek naukowych, zaś w szerszym znaczeniu na podstawie informacji zgromadzonych w POL-on jest źródłem danych do algorytmu podziału dotacji dla szkolnictwa wyższego.

Bibliografia

- Adamczyk A.E., *Bibliografia Dorobku Pracowników Naukowych Uniwersytetu Śląskiego – doświadczenia ostatniej dekady*, [w:] *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia*, red. M. Kycler, D. Pawelec, B. Warząchowska, Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, Katowice 2018, s. 245–255.
- Barańska-Malinowska B., *Wpływ systemu POL-on na dokumentowanie dorobku naukowego pracowników uczelni wyższych*, „Studia o Książce i Informacji” 2016, nr 35 („Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 3761). DOI: 10.19195/2300-7729.35.4.
- Brzeziński J.M., *Reguły parametryzacji*, „Forum Akademickie” 2007, nr 2, s. 21–24.
- Brzeziński P., Szewczuk K., Kiliszek W., *Polska Bibliografia Naukowa, Moduł Sprawozdawczy i system POL-index oczami dotychczasowego operatora systemu – nowości, wyzwania, podsumowanie*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 3 (165), s. 1–21, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/217> [dostęp: 15.09.2021].
- Buchmann K., *Ukryta twarz rankingów szkół wyższych*, „Gazeta Wyborcza” 4.10.2013, s. 13.
- Ewaluacja jakości działalności naukowej – przewodnik*, [online], <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2019/03/ewaluacja-jakosci-dzialalnosci-naukowej-przewodnik20190305.pdf> [dostęp: 15.12.2021].
- Komperda A., *Zmiany w systemie dokumentacji publikacji Politechniki Wrocławskiej na potrzeby Modułu Sprawozdawczego PBN*, „Studia o Książce i Informacji” 2016, nr 35, s. 29–46. DOI: <https://doi.org/10.19195/2300-7729.35.2>.
- Komunikat Komisji Ewaluacji Nauki w sprawie podziękowań za zaufanie okazane przez organy kolegalne nauki i szkolnictwa wyższego*, „Forum Akademickie” 2021, [online], <https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/komunikat-komisji-ewaluacji-nauki-2/> [dostęp: 30.03.2022].
- Kozłowski M., *Ekosystem PBN*, [online], <https://docplayer.pl/23260111-Ekosystem-pbn-mark-kozowski.html> [dostęp: 20.09.2021].
- Kubrak W., Szczęsna D., *Doświadczenia Politechniki Warszawskiej we wprowadzaniu danych do systemu POL-on*, „Forum Bibliotek Medycznych” 2016, nr 1 (17), s. 179–186.
- Mackiewicz K., *Bazy publikacji pracowników w ocenie sprawozdawców wydziałowych*, [w:] *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?*, red. K. Jazdon, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Poznań 2018, s. 97–110.

- Mróz K., *Ewaluacja jakości działalności naukowej*, 2019, s. 166–170, [online], <http://publikacje.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2019/11/Mr%c3%b3z.pdf> [dostęp: 10.11.2021].
- O systemie, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/polon/system> [dostęp: 13.11.2021].
- Oświadczenie Komisji Ewaluacji Nauki z dnia 11 lutego br. w sprawie znowelizowanego wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, „Newsletter Akademicki. Perspektywy”, [online], https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=5566&catid=24&Itemid=119 [dostęp: 30.03.2022].
- Paszkowska M., *Polska Bibliografia Naukowa w świetle nowej ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, Łódź 12 czerwca 2019*, [online], <http://1kbsw.p.lodz.pl/wp-content/uploads/2019/07/2019-06-Paszkowska.pdf> [dostęp: 21.09.2021].
- PBN. Publikacje w Profilu Instytucji, [online], <https://pbn.nauka.gov.pl/centrum-pomocy/baza-wiedzy/publikacje-w-profilu-instytucji/> [dostęp: 15.12.2021].
- PBN. Widok publiczny Profilu Autora, [online], <https://pbn.nauka.gov.pl/centrum-pomocy/baza-wiedzy/widok-publiczny-profilu-autora/> [dostęp: 15.12.2021].
- POL-on 2.0 i systemy powiązane, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/knowledge-base/pol-on-2-0-i-systemy-powiazane/> [dostęp: 21.11.2021].
- Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (DZ. U. 2018 poz. 1668). Analiza wybranych zagadnień, [online], https://ipin.edu.pl/wp-content/uploads/2021/03/IPiN_-_Prezentacja_na_Radzie_Naukowej_18_10_2018_Ustawa2_0z1102018_projekty_rozporzadzen_Ewaluacja_jakosci_dzialalnosci_naukowej.pdf [dostęp: 30.03.2022].
- Rozkosz E.A., Drabek A., *Moduł Sprawozdawczy Polskiej Bibliografii Naukowej*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 3 (165), s. 1–18, [online], <http://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/213> [dostęp: 15.09.2021].
- Rozkosz E., *Raport z badań użytkowników Modułu Sprawozdawczego Polskiej Bibliografii Naukowej*, [online], figshare. Journal contribution. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.4233851.v1> [dostęp: 30.03.2022].
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych, Dz.U. z 2016 r. poz. 2154.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie Systemu Informacji o Nauce, Dz.U. z 2015 r., poz. 944.
- Skoczeń B., A+ tylko za naprawdę wybitne osiągnięcia, „Forum Akademickie” 2020, nr 12, [online], <https://miesiecznik.forumakademickie.pl/czasopisma/fa-12-2020/a-tylko-za-naprawde-wybitne-osiagniecia%e2%80%a9/> [dostęp: 10.11.2021].
- Skoczeń B., *Nowa dynamika ewaluacji i kategoryzacji dyscyplin*, „Forum Akademickie” 2019, nr 5, [online], <https://prenumeruj.forumakademickie.pl/fa/2019/05/nowa-dynamika-ewaluacji-i-kategoryzacji-dyscyplin/> [dostęp: 10.11.2021].
- Stefańczuk M., *Konferencja POL-on. Moduły ORPD, PBN, POL-index*, 18 maja 2015 r., [online], <https://docplayer.pl/3433013-Konferencja-pol-on-moduly-orpd-pbn-pol-index-malgorzata-stefanczuk-opi-pib-mstefanczuk-opi-org-pl-18-maja-2015-r.html> [dostęp: 15.09.2021].
- System POL-on, [online], <https://polon.nauka.gov.pl/system-polon> [dostęp: 21.11.2021].

- Szewczyk-Kłós D., Pisarek E., *Repozytorium instytucjonalne wobec Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym*, [online], <https://repo.uni.opole.pl/docstore/download/UO4281580453e84254a092baf2196eef91/Szewczyk-KlosDPisarekE-Repozytoriuminstytucjonalne.pdf> [dostęp: 15.09.2021].
- Tomczyńska E., *Bibliografia prac naukowych pracowników Uniwersytetu Szczecińskiego w perspektywie współpracy z Polską Bibliografią Naukową*, [w:] *Bibliografi@: historia, teoria, praktyka*, red. J. Franke, J. Woźniak-Kasparek, Wyd. SBP, Warszawa 2016, s. 291–299.
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 249.
- Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 84, poz. 455.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2018, poz. 1668, [online], <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf> [dostęp: 10.11.2021].
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, Dz. U. z 2014 r., poz. 1620 oraz Dz. U. z 2015 r., poz. 249.
- Żylicz M., *Ocena parametryczna dzisiaj i jutro*, „Forum Akademickie” 2006, nr 6, s. 22–24.
- Żylicz M., *Tworzenie kultury jakości: Ustawa 2.0*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2017, nr 2(50), s. 41–57. DOI 10.14746/nisw.2017.2.1.